

Nye danske biller (Coleoptera) 1965.

Af

Victor Hansen

I. E. Ohlsensgade 4, København Ø.

Siden tillægget for 1964 (Ent. Medd. 34: 123-124) til Fortegnelse over Danmarks biller i Ent. Medd., bind 33, 1964 er der konstateret 5 nye arter.

Micropeplus tesserula Curt. (Fortegn.: 92 ned., D. F. XV: 19). 3 stkr. i den nordlige del af Jægerspris Nordskov juni 1965, det ene ketset, ed to andre sigtet af aske og brændt granaffald efter træfældning (F. Bangsholt leg. og det.). Gribskov 14.-19. juli 1965, sigtet i antal af aske og brændt egeaffald efter træfældning (Johs. Petersen og V. H. leg. et det.). Arten er træg i sine bevægelser og meget vanskelig at opdage i sigtegodset.

Attagenus bifasciatus Oliv. (Fortegn.: 237, efter l. 5 f.n.; Ganglb. IV: 25). Af denne art, der hører hjemme i Middelhavsområdet, er nogle eks. fundet synantrop i en beboelseslejlighed i Søborg (bl. a. i en fåreskinsforligger), maj-juni 1965 (meddelt af K. Arevad).

Arten er let kendelig fra vore andre arter (D. F. X: 161 og Ent. Medd. 34: 124) ved vingedækkernes 2 grågule, takkede hårtvær-bånd. Længde 3,3-4,5 mm.

Cis jacquemarti Mell. og **Cis hanseni** Andr. Strand (Fortegn.: 291 efter l. 4 f.n.).

I D. F. XIV: 151-152 er af *Cis*-underslægten *Eridaulus* Thoms. opført *nitidus* Hbst. og *lineatocribratus* Mell., idet *jacquemarti* Mell. og *glabratus* Mell. er anset som former af *nitidus*. G. A. Lohse har imidlertid i Ent. Bl. 1964: 174-176 påvist, at *nitidus*, *jacquemarti* og *glabratus* er 3 gode arter. Senere er Andreas Strand efter undersøgelse af norsk og dansk materiale nået til det samme resultat og har i forbindelse hermed fastslået, at der i mit danske materiale fandtes en fjerde art, som han har beskrevet under navnet *hanseni* (Norsk Ent. T. XIII: 61-65, 1965). Eksemplarerne af

denne art havde jeg urigtigt anset for *lineatocribratus*, se D. F. XX: 224, og de rettelser og tilføjelser, jeg som følge heraf på dette sted foretog i tabel og beskrivelse i D. F. (XIV: 148 og 152), skal her-efter udgå.

De her omtalte resultater bygger bl. a. på aedeagus-undersøgelser, der er meget besværlige, fordi det er nødvendigt at skille penis og paramerer fra hinanden, og disse dele er meget tynde og skrøbelige og meget tæt sammensluttede. Tegninger findes såvel i Lohse's som i Strand's ovennævnte afhandlinger, men aedeagus-undersøgelser vil forøvrigt som regel ikke være påkrævet til en sikker artsbestemmelse.

Eridaulus-arterne kan adskilles ved hjælp af følgende oversigt, der træder i stedet for D. F. XIV: 148, l. 5-12 f.o.:

3. Vingedækkernes grove punkter danner 4-5 tydelige, ret regelmæssige længderækker. Pronotum uden eller næsten uden mikrochagrinering, dets forhjørner, set fra siden, meget stumpvinklede, ikke eller næppe fremspringende. Arten lille, 1,4-1,6 mm 2. *lineatocribratus*.
- Vingedækkernes grove punkter ikke eller kun meget uregelmæssigt rækkevis ordnede. Pronotum, i hvert fald bortset fra den forreste del, med tydelig, omend ofte meget fin mikrochagrinering. Længde 1,6-2,3 mm 3a.
- 3a. Pronotums forhjørner, både set fra siden og nøjagtigt lige fra oven, spidsvinklet fremtrædende. Pronotum ret kraftigt mikrochagrineret og derfor ret mat. Kroppen som regel lidt bredere og plumpere end hos de andre arter 1. *nitidus*.
- Pronotums forhjørner, set fra oven, ikke og, set fra siden, i det højeste yderst fint og kort fremtrædende. Pronotum mindre kraftigt mikrochagrineret og derfor blankere 3b.
- 3b. Pronotum bagtil tydeligt tilsmalnet, bredest omkring midten, siderne stærkt og ret jævnt rundede, chagrineringen især fortil meget svag og utydelig. Vingedækkernes grove punkter med antydet, omend meget uregelmæssig rækkevis ordning. Gennemsnitligt mindre, 1,6-1,9 mm 1b. *hanseni*.
- Pronotum bagtil ikke eller kun svagt tilsmalnet med især bagtil svagere rundede sider, chagrineringen fortil ikke særlig afsvækket og utydelig. Vingedækkernes grove punkter uden eller næsten uden antydet rækkevis ordning. Gennemsnitligt større, 1,7-2,3 mm 3c.
- 3c. Vingedækkernes fine behåring meget kort, kun vanskeligt synlig ved 50 ganges forstørrelse. Pronotum som regel kun ganske lidt bredere end langt 1a. *jacquemarti*.
- Vingedækkernes fine behåring lidt længere, tydelig ved 50 ganges forstørrelse. Pronotum som regel lidt stærkere tværbredt *glabratus*.

C. nitidus Hbst. er let kendelig ved de i oversigten anførte kendetegn. Farven oftest lysere eller mørkere brun. Pronotum er tydeligt tværbredt, bagtil kun svagt eller næppe tilsmalnet, siderne i bageste halvdel kun svagt eller næppe rundede. Vingedækkernes behåring lige så fin som hos *jacquemarti*. Længde 1,7-2,3 mm.

Almindelig (J, Ø, B). Især i tøndersvamp (*Fomes fomentarius*).

C. jacquemarti Mell. Farven ofte mørkere (brunsort) end normalt hos *nitidus*. Pronotum smallere og blankere end hos denne. Længde 1,7-2,3 mm.

Almindelig (J, Ø). Især i tøndersvamp, ofte sammen med *nitidus*.

C. glabratus Mell. Kendelig fra de andre arter ved den lidt længere og tydeligere — omend yderst fine og spredte — vingedækkerebehåring. Farven brunlig eller brunsort. Hos hannen er mundskjoldets to fremspring forholdsvis kraftige og midterfeltet på 1. bugled forholdsvis kraftigt punkteret og særlig langt behåret, og hos kraftige hanner er pronotums forrand i midten ganske svagt indbuet og på hver side af denne indbugtning svagt knudeformet fremstående, en karakter, der vistnok aldrig forekommer hos de andre arter. Længde 1,7-2,3 mm.

Arten er hidtil ikke konstateret i Danmark. Den er fundet i Hamburgegnen i tøndersvamp, men meget sjældnere end de to foregående og angives at foretrække bjergegne. I Norge har den overvejende en sydlig og østlig udbredelse og er vistnok kun fundet i *Polyporus marginatus* (*pinicola*) på gran.

C. hanseni Andr. Strand. Gennemsnitligt tydeligt mindre end de 3 foregående og yderligere adskilt fra disse ved bagtil stærkere tilsmalnet, på siderne stærkere rundet, fortil meget svagt og udvisket mikrochagrineret pronotum og lidt kraftigere, lidt mere rækkevis antydet punktur på vingedækkerne. Farven lysere eller mørkere brun. Vingedækkernes behåring lige så fin som hos *jacquemarti*. Længde 1,6-1,9 mm.

Hidtil kun kendt fra Sundby Storskov og fra Dyrehaven, hvor jeg har taget den i antal i meget gamle, møre, nedfaldne tøndersvampe 10/6—2/7 1956 og 15/5—31/5 1965.

C. lineatocribratus Mell. Adskilt fra de foregående arter ved de i oversigten nævnte kendemærker og let kendelig fra de tre førstnævnte ved ringere størrelse og bagtil stærkt tilsmalnet, på siderne rundet, ikke eller næppe chagrineret pronotum samt vingedækkernes kraftigere og tydeligt rækkevis ordnede punktur. Fra *hanseni*, som mest nærmer sig *lineatocribratus* i størrelse og prono-

tums karakterer, adskilles *lineatocribratus* især — foruden ved ganske lidt ringere størrelse — ved bagtil endnu lidt stærkere tilsmalnet, på siderne endnu lidt stærkere rundet og ikke eller næppe chagrineret pronotum, vingedækkernes ganske lidt kraftigere, tydeligt rækkevis ordnede punktur og lysere følehornskølle, der ikke som hos *hanseni* er lidt mørkere end svøben. Hos hannen er mundskjoldets to fremspring lidt kraftigere og tydeligere opadbøjede og forranden imellem dem lidt dybere indbuet end hos *hanseni* ♂.

Denne art har hidtil hos os kun været fundet ved Sorø (7 eks. april 1848 og sept. 1878) og i Bognæs Storskov (7 eks. i tønder-svamp 5/8 1878), idet Dyrehavefundet udgår, som henhørende under *hanseni*, jfr. ovenfor. I Jægerspris Nordskov har jeg imidlertid nu taget arten i nogle eksemplarer i tønder-svamp på en gammel, liggende birkestamme, 12. og 14/6 1965.

Aphodius nemoralis Er. (Fortegn.: 331 øv.; Svensk Insektfauna nr. 46 Lamellicornia af B.-O. Landin (1957), p. 69 og 91) (Fortegn.: 331 øv.). 1 stk. sigtet af planterester i Tisvilde hegn (nær Asserbo slotsruin) 1/10 1965 (V. H. leg. og det.).

Arten kan indføjes i bestemmelsestabellen i D. F. VI: 32 på følgende måde:

Efter l. 13. f.n. indskydes:

21. Pronotum, set fra siden, med næsten rette siderande og tydeligt vinkelformede, kun yderst smalt afrundede baghjørner. Vingedækkernes grundfarve som regel sort eller brunsort. Hovedet lidt bag forranden med en tydelig, buet tværkam. Længde 4,8-6,2 mm
..... 14a. *nemoralis*.
— Pronotum, set fra siden, med tydeligt rundede sider og mere eller mindre bredt afrundede, ikke vinkelformede baghjørner, i modsat fald (*fasciatus* (*foetidus*)) vingedækkernes grundfarve brunrød og hovedet uden tværkam 21a.

Lin. 12 f.n. ændres »21« til: »21a«.

P. 34, l. 9 f.o. udgår ordene »eller sort«.

Arten hører hjemme i 4. gruppe (p. 45), dog er kæbepalperne overvejende brune eller brungule og hovedets rande lysere. Farven er sort eller sortbrun (en lysere varietet skal dog forekomme), pronotums forhjørner og undertiden dets sider samt ofte vingedækkernes spids lysere. Hovedet bag tværkammen med 3, hos ♂ tydelige, hos ♀ svagere knuder, kinderne noget fremstående, men varierende i denne henseende. Pronotums punktur ret ensartet. Fra

gruppens to andre arter, *fasciatus* Oliv. (*foetidus* Fabr.) og *borealis* Gyll., adskilles den ved hovedets tværkam, fra *fasciatus* yderligere ved farven og tydeligt bredere krop og fra *borealis* yderligere ved pronotums form og punktur og de bagtil ikke matte vingedækker.

Arten er et udpræget skovdyr. Den foretrækker hjortegødning, men er undertiden også fundet i heste-, ko- og fåregødning og i vildtfoderrester. Imago klækkes om efteråret, overvintrer og træffes især forår og forsommer; undertiden taget flyvende eller ved ketsning. Jfr. Horion Faunistik VI: 129 og Bengt-Olof Landin, Ecological studies on dung-beetles 1961: 217.

Summary.

Five species of Coleoptera are recorded as new to the Danish fauna: *Micropeplus tesserula* Curt. (found in the wood ashes on a patch of burnt woodground, cfr. Entom. Monthly Mag. 1950, p. 360), *Attagenus bifasciatus* Oliv. (synanthropic), *Cis* (subg. *Eridaulus* Thoms.) *jacquemarti* Mell., and *hanseni* Andr. Strand and *Aphodius nemoralis* Er.
